

Yhteenvedo Vihtavuoren asukkaille suunnatun kyselyn vastauksista

Kysely toteutettiin Webropol-työkalulla internetissä ajalla 20.8.–16.9.2013. Asukkaat saivat tietoa kyselystä Laukaa-Konnevesi-paikallislehden uutisesta ja Vihtavuoren kyläyhdistyksen verkostojen kautta. Vihtavuoren koulun alaluokkien vanhemmille kyselystä tiedotettiin Wilma-järjestelmän kautta.

Kyselylomakkeessa esitettiin toive, että taloudesta tulisi vain yksi vastaus, mutta tätä ei kontrolloitu. Kyselyssä pyydettiin ilmoittamaan kadun/tien nimi, mutta muita tunnistetietoja ei kysytty. Kaksi vastausta on tullut evakuoidun alueen ulkopuolelta, mikä on huomioitu yhteenvedossa. Katutietojen perusteella näyttää siltä, että otos on alueellisesti kattava. Vastausten perusteella näyttää siltä, ettei joukossa ole ilkeämielisiä vastauksia.

Vastauksia kyselyyn tuli 108.

Kysymykset oli jaettu neljään ryhmään; varautuminen, evakuointi, evakossa olo ja jälkihoito. Kunkin kysymyksen alla olevat esimerkkivastaukset on pyritty valitsemaan edustavasti erilaisista mielipiteistä.

1 Varautuminen

1.1 Onko talouteenne jaettu materiaalia ja toimintaohjeita esimerkiksi räjähdetehtaalla sattuvan vaaratilanteen varalta? Jos teille on jaettu materiaalia, millaista olette saanut?

Kaikista vastanneista

- 33 % muistaa saaneensa ohjeen ja on myös tutustunut siihen; moni muistelee ohjeen tulleen vuonna 2012
 - 25 % muistaa saaneensa jotain materiaalia postitse, mutta ei ole pitänyt sitä tärkeänä / ei lukenut sitä / ohje hävinnyt ennen siihen perehtymistä
 - 42 % ei muista saaneensa ohjeita.
-
- *On. Lehtinen tehdasalueella toimivista yrityksistä, mitä kukin tekee ja mitkä ovat mahdolliset turvallisuusriskit.*
 - *On paperi jaettu, jossa on kerrottu yrityksistä sekä mitä tehdä kaasu/happovuodon sattuessa. Räjähdysten vaikutuksista kyläläisiin ei ole varoitettu.*
 - *Joku äänimerkkejä kuvaava tiedote on muistaakseni joskus tullut.*
 - *Paperilta olen lukenut, että saattaa tulla myrkyjä hengitysilmaan ja tuolloin huutaa pilli.*
 - *On jaettu materiaali, paperinen tiedote. Lappu kuitenkin hävinnyt jonnekin ja olisi mukava saada se esim. netistä.*

1.2 Pidittekö aikaisemmin saamienne tietojen perusteella evakuointia mahdollisena vai tuliko tapahtunut täysin yllättäen?

Kaksi kolmasosaa vastaajista ei ollut ennakkoon tullut ajatelleeksi evakuoinnin mahdollisuutta. Loppujen kohdalla useassa vastauksessa evakuoidun alueen laajuutta pidettiin yllättävänä. Moni toi esille, että ennakkoon jaetussa tiedotteessa uhkatekijäksi oli mainittu vaaralliset aineet, ja siten nyt esitetty evakuointiperuste (räjähdysvaara) oli yllättävä.

- *Ei ollut yllätys. Yllätys oli kyllä evakuoinnin syy eli räjähteet eikä happovuoto, jota on pidetty todennäköisenä ja joita on tapahtunut.*
- *Tuli täytenä yllätyksenä, vaikka periaatteessa olen tietoinen, että tehtaan läheisyydessä niin voi käydä.*
- *Mahdollisena kyllä, todennäköisenä en. Hieman yllätti. Ei järkyttänyt.*
- *Tietotasolla jokaisen, jonka koti on näin lähellä tehtaita, pitäisi ymmärtää evakuoinnin mahdollisuus. Todellisuudessa sitä ei koskaan aikaisemmin ole edes miettinyt.*
- *Mitä ovat aikaisemmin saadut tiedot? Tapahtuma tuli täysin yllättäen, enkä pystynyt varautumaan mitenkään.*
- *Täysi yllätys. Onko tiedotteessa ollut mainintaa tai ohjeita evakuointiin?*

2 Evakuointi

2.1 Keneltä saitte tiedon evakuoinnista ja mihin aikaan? Mikä oli ensimmäinen reaktionne ilmoitukseen?

Evakuointi-ilmoitus tuli kello 6.00–10.30 välisenä aikana. Tiedon evakuoinnista vastaajat olivat saaneet poliisilta, varusmiehiltä, tiedotusvälineiltä sekä sukulaisten ja tuttavien soitoista/viesteistä.

Monet vastaajat toivoivat viranomaisilta enemmän tietoa siitä, miten kauan evakko kestää ja mitä evakkoon kannattaa ottaa mukaan, esimerkiksi lääkkeitä ja vaatetta. Viranomaisilta kaivattiin lisää selkeää ohjausta äkillisessä tilanteessa. Monet toivoivat myös, että evakuoimiseen olisi annettu edes hieman enemmän aikaa.

Hämmennystä oli aiheuttanut aluksi annetun sisällesuojautumiskehotuksen muuttuminen viiveellä evakuointikäskyksi.

Muutamassa vastauksessa kerrottiin, että ovikelloa soittanut henkilö oli poistunut ennen kuin asukas oli ennättänyt mennä ovelle.

- *Kukaan ei tullut ovelle puoleen päivään mennessä. Poistuin sen jälkeen omatoimisesti.*
- *Ketään ei tullut ovelleni, joten 10.50 omin neuvoin.*
- *Olimme kotona. Meidän ovella ei käynyt kukaan sanomassa mitään. Itse lähdimme siskon soiton jälkeen. Kerrostalojen pihassa näin keltaliivisiä miehiä ja koulun luona oli linja-autoja paljon, muuten oli hiljaista.*
- *Kukaan ei käynyt ilmoittamassa, että pitäisi lähteä. Mieheni kävi myös naapureille sanomassa, että olisi lähdeävä.*
- *Kuulin tiedon kylän evakuoinnista radiosta, kello oli lähempänä kymmentä. Jäin odottamaan vahvistusta asialle, sillä tiesin, että joka talouteen kyllä tultaisiin tästä vielä ilmoittamaan.*
- *Tytär sai Facebookista kaveriltaan tietoa, koska kaverin veli oli poliisi.*
- *Poliisi klo 7 - kehotus pysyä sisätiloissa. Sama poliisi klo 8 – käsky poistua taajamasta.*
- *Tuttu soitti... Haminasta... Teuvalta... Jämsästä... Jyväskylästä...*

2.2 Olitteko kotona evakuoinnin alkaessa ja poistuitteko viranomaisten käskystä vai omasta tahdosta?

Vastaajista suurin osa poistui kotoaan omasta tahdostaan ennen kuin viranomainen ennätti tulla oven taakse. Monet vastaajista eivät olleet evakuoinnin alkaessa kotona. Osa vastaajista ei poistunut ollenkaan.

- *Olin nukkumassa, poistuttiin heti kun poliisi tuli kertomaan tilanteesta. Eli vapaaehtoisesti lähdeettiin viranomaisen käskystä.*
- *Olin kotona ja poistuin kun olin netistä lukenut evakuointisuunnitelmista.*
- *Olin kotona enkä poistunut koko aikana mihinkään. Yksinkertaisesti siksi että olin nukkumassa kun evakuointi alkoi. Ovikelloani soitettiin lyhyesti yhden kerran. Siihen heräsin ja kun menin avaamaan ovella ei ollut enää ketään.*
- *Olin kotona, poistuin lähempänä keskipäivää omasta tahdosta, koska mitään tietoa ei tullut mistään.*

2.3 Pystyittekö poistumaan ja jättämään omaisuutenne niin, että teillä oli turvallinen olo ja tunne, että teistä huolehditaan?

Yli puolet vastanneista koki, etteivät he voineet jättää omaisuuttaan turvallisesti. Erityisesti huolta koettiin ilkeistä ja alueelle mahdollisesti tulevista varkaista. Lisäksi yksin kotona olleet lapset ja lemmikit aiheuttivat monelle huolta.

- *Ei vaan poliisi antoi käskyn poistua kotoa, mutta ei ohjeita minne mennä. Mediasta saimme tiedon myöhemmin päivällä, että evakuointikeskus on Laukaan koululla ja sinne olisi voinut mennä.*
- *Minulta jäi kodin ovet lukitsematta ja vanha koirani jäi sinne. Näistä minulla oli huoli. Sain onnekseni poliisilta puolenpäivän jälkeen luvan käydä kotona lukitsemassa ovet ja hakemassa koiran.*
- *Omaisuuden turvallisuus on toisarvoinen asia lapsiperheessä. Pääasia oli että saadaan jälkikasvu pois paikalta, vaikka missään vaiheessa ei täysin uskottu että räjähtäisi. Ja siihen luotimme että asia on osaavien käsissä.*
- *Vaihtoehtoja ei annettu, joten tilanteeseen oli tyytyminen. Jos evakuointi olisi jatkunut pidempään, yön aikana olisi todennäköisesti alueelle ilmaantunut tilanteesta hyötymään pyrkiviä ulkopuolisia.*
- *Tuli kyllä mieleen, että varkailla olisi oiva tilaisuus tyhjentää koko Vihtavuori.*
- *Nuori varusmies oli todella rauhallinen ja kertoi ystävällisesti luottamusta herättäen tilanteesta ja evakuoinnista ja lupasi saattaa meidät linja-autoon. Tuli turvallinen olo itsellekin, meistä huolehditaan. Suuret kiitokset nuorelle varusmiehelle hyvästä toiminnasta vaaratilanteessa!*
- *Poliisi hoiti hienosti tehtävän. Turvallinen olo oli.*
- *En pystynyt. Olin saanut kunnan sosiaalitoimesta ohjeistuksen tilata ja käyttää invataksia alueelta poistumiseen. Poliisi ei päästänyt taksia alueelle.*

3 Evakossa olo

3.1 Seurasitteko tapahtumien kulkua sosiaalisen median ja internetin välityksellä?

Seurasi 87 %
Ei seurannut 13 %

3.2 Saitteko mielestänne riittävästi tietoa tapahtumien kulusta ja esimerkiksi siitä, milloin pääsette takaisin kotiin?

Kaksi kolmasosaa sanoi olevansa pääasiallisesti tyytyväisiä tiedonkulkuun. Monet vastaajista valittelivat sitä, ettei tietoa tullut riittävästi viranomaisilta. Erityisesti he olisivat toivoneet edes jonkin verran tietoa tai arviota siitä, milloin he mahdollisesti pääsevät takaisin kotiin.

- *Televisiosta ja radiosta seuraamalla. Epäselvää oli kuitenkin milloin voi palata kotiin.*
- *En. Saimme median kautta tietoa tapahtumien kulusta, mutta kotiin pääsy oli epäselvää aika pitkään.*
- *Evakuoinnin alusta tuli huonosti tietoa, mutta muuten kyllä saatiin. Seurattiin koko ajan tiedotusta.*
- *Evakuointipaikalla aluksi ei saatu tietoa, koska tietokonehuoneet olivat lukossa. Puolenpäivän jälkeen ovet auki ja pääsimme nettiin.*
- *Sain ajantasaista tietoa koko ajan, Teksti-tv:stä näin tiedon sulun purkamisesta.*
- *Tietoa ei tullut riittävästi. Uskomatonta, että nykYTEKNIKAN aikana asukkaat joutuivat lukemaan internetistä yleiseen jakeluun tarkoitettuja tiedotteita. Kyllä jossain olisi pitänyt olla selkeät ohjeet, miten asukkaiden tulisi toimia. Emme esimerkiksi tienneet mitään, miten evakuointi tapahtuu, minne mennä, mitä mukaan, mitä tehdä.*
- *En saanut, lisäksi esimerkiksi TV:n tieto (viranomaistiedote) oli vanhentunutta. Käytännössä iltapäivälehtien internet-sivut olivat parhaimmat tietolähteet.*

3.3 Oliko mielestänne evakuointipaikoilla riittävästi esimerkiksi ruokaa ja juomaa?

Tähän kysymykseen vastanneista vain kolmasosa oli ollut tai oli käynyt evakuointipaikalla. Evakuointipaikalla olleet kertoivat, että ruokaa ja juomaa oli riittävästi. Moni niistä, jotka eivät käyneet evakuointipaikalla, mainitsi myös kuulleen paljon kehuja evakuointipaikan toiminnasta.

- *Sitä ruokaa oli liikaakin, kotiloissa ei kukaan syö niin montaa kertaa.*
- *Ruoka odotti, kun saavuimme Laukaan koululle, saimme iltapäivällä lisää. Iltapäiväkahvit ja iltapala tarjottiin myös. Hyvin meistä huolehdittiin.*
- *Evakuointipaikalla aluksi ei saatu tietoa, koska tietokonehuoneet olivat lukossa. Puolenpäivän jälkeen ovet auki ja pääsimme nettiin.*
- *Evakuointipaikalla oli kuulemma huolehdittu ihmisistä todella hyvin. Naapurin iäkäs parikunta oli todella tyytyväisiä, lämmin kiitos heidän puolestaan.*

3.4 Oliko teillä mahdollisuus saada henkistä tukea, mikäli sellaista tarvitsitte?

Yleisesti vastaajat olivat havainneet, että evakuointipaikalla oli mahdollisuus saada henkistä tukea. Kovin moni vastaajista ei kokenut tarvitsevansa henkistä tukea. Moni kertoi jutelleensa asioista jälkikäteen eri tahojen kanssa.

- *Paikalla oli monta pappia, kriisikeskus Mobilen henkilökuntaa ja Punaisen Ristin ihmisiä. Tarvittaessa löytyi apua.*
- *Luultavasti evakuointikeskuksessa olisi saanut tukea, mutta riitti, kun sai olla perheen kanssa.*
- *Tuen tarjoajia oli paikalla monia. Olivat hyvällä asialla.*
- *Oli ja on. Mielestäni jokaisella pitäisi olla mahdollisuus saada apua yhteiskunnan kautta.*
- *Juttelin jälkikäteen tapahtuneesta työkalereiden kanssa... perheen kanssa... kirkon työntekijöiden kanssa... naapurien kanssa... kylän raitilla.*

4 Jälkihoito

4.1 Minkä kouluarvosanan antaisitte evakuoinnille?

4	6 %
5	6 %
6	9 %
7	19 %
8	26 %
9	28 %
10	6 %

Keskiarvo 7,6.

4.2 Mikä evakuoinnissa meni mielestänne hyvin?

Monet vastanneista kehuivat erityisesti evakuointipaikkoja ja evakuointipaikoilla ollutta henkilökuntaa. Evakuoiduista oli pidetty huolta. Monia vastaajia ilahdutti erityisesti lasten huomioiminen evakuointipaikalla.

- *Koululle oli ilmeisesti järjestetty varsin nopeasti ja hyvin ihmisille asiat, lapsille jopa leikkipaikka ja Hilarius-Hiiri, mikä oli aivan loistavaa!*
- *Se oli hyvin organisoitu, tapahtui rauhallisesti ja asiallisesti ja evakuointia suorittavat ihmiset toimivat hyvin eri organisaatioista.*
- *Tiedote radiossa sulun päättymisestä oli tärkeä. Sulkujen purku oli myös nopeaa. Kunnan puolelta olisi järjestynyt kaikki nopeasti ja hyvin yösjää ja ruokailua ajatellen (joita tosin emme käyttäneet).*
- *Tiedotus oli riittävää. Kuljetukset oli järjestetty autottomille. Ruokahuolto ym. toimi hyvin.*
- *Varusmiehet kulkivat talosta taloon nopeasti. Bussikytyi hyvä. Kirkonkylän evakuointikeskus saatiin nopeasti pystyyn.*
- *Saimme aamulla ennakkotiedon sotilaspoliiseilta jotka kehottivat menemään sisätiloihin. Poliisin toiminta oli tehokasta ja ystävällistä.*
- *Evakuoinnista tultiin kertomaan joka talouteen ja kyyditys kirkolle evakuointipaikkaan oli järjestetty.*
- *Hyvää oli kunnan puolelta tapahtunut toiminta.*
- *Hyvin nopeasti isolta alueelta saatiin ihmiset turva-alueen ulkopuolelle. Paniikkia tai suurta vahinkoa ei tapahtunut missään vaiheessa. Evakuointikeskus toimi ja ihmisistä huolehdittiin.*
- *Koko evakuointi! Kaikkihan sujui mallikkaasti.*
- *Ei mikään. Tiedotus aamulla olematonta, ihmisiä istutetaan bussissa tuntitolkulla, lapset ja koirat yksin asunnoissa.*

4.3 Missä asioissa jäi mielestänne kehitettävää?

Vastaajien mielestä erityisesti kehitettävää jäi tiedotuksessa ja evakuoinnin paikallisen tason organisoinnissa. Ohjeita kotieläinten jättämisestä pidettiin ristiriitaisena. Kunnan järjestämä palautetilaisuus Vihtavuoressa järjestettiin usean vastaajan mielestä liian nopealla aikataululla – tieto tilaisuudesta ei ollut tavoittanut kaikkia.

- *Miksi evakuointikehotusta ei kerrottu radioissa tai televisioissa? Koko päivän televisiossa pyöri tiedote ulkonaliikkumiskiellosta. Näin tärkeä tiedote pitäisi saada nopeasti perille asti. Millä keinoin, tekstiviesti asukkaille, hätätiedote asukkaille, hälytysmerkin tapaan. Nyt tästä tapahtumasta parasta tietoa oli saatavilla Iltasanomien tai iltalehden sivuilta, jota kaikki eivät suinkaan pääse lukemaan tai niitä ei yleisesti pidetä luottavana tietolähteenä.*
- *Yleistä hälytysmerkkiä kaipasi moni. Silloin olisi hoksannut aukaista tv:n/radion. Heti tieto siitä, että ovelta ovelle kierretään ja bussikytyä tarjotaan. Info myös evakuointipaikasta (koulu) ja tarjolla olevista palveluista. Tieto suljetuista teistä ja vaihtoehtoreiteistä heti kättelyssä kyläläisille. Mihin olisi voinut soittaa, jos olisi ollut tarvetta tiedustella jotakin. Info kyläläisille järjestettiin seuraavana päivänä, mutta tieto tilaisuudesta ei tavoittanut käytännössä ketään.*

- *Viranomaiset olisivat saaneet rauhoitella enemmän ihmisiä ja muistuttaa esimerkiksi ottamaan mukaan tarpeellisia tavaroita, kuten kännykkää ja rahapussia.*
- *Ilmoittaminen. Ei käytetty hätäsireenejä, evakuoinnissa meni liian kauan ottaen huomioon olosuhteet. Invalidien avustavia ei päästetty evakoiduille alueille hakemaan invalideja, vanhemmat eivät saaneet hakea lapsia, koiria, lompakoita tai muuta joita olisi voinut tarvita jos kylä olisi räjähtänyt. Tästä aiheutui paljon vaaratilanteita kun ihmiset ajoivat metsiä ja pihateitä pitkin hakemaan tarvittaviaan. Tekstiviestiä voi lähettää alueen asukkaille kyseisestä tilanteesta, radiossa ja televisiossa olisi voitu infota enemmän ja paremmin. Evakuointibussi ei voi kiertää räjähdysuhan alla olevaa kylää ihmisiä kyydissä, koska uhkana on se, että kaikki kuolevat vaikka bussiin nousevat turvaa hakemaan.*
- *Aamuyöstä tuli soitto tuntemattomasta numerosta, en vastannut. Myöhemmin selvisi, että soittaja oli ollut poliisi. Kun poliisi soittaa, olisi hyvä jos puhelimesta lukisi "Poliisi soittaa"!* Poliisi oli määrätietoinen ja antoi selkeät ohjeet missä pitää olla ja ei olla.
- *Nuoret poliisit suluilla olivat ynseitä ja ylimielisiä. Heille koulutusta siitä kuinka hädissään olevat ihmiset kohdataan.*
- *Evakuoinnista pitäisi saada tieto tekstiviestillä.*
- *Enemmän tietoa evakuointikäskyn yhteydessä... Kirjallinen tiedote joka talouteen, postiluukusta sisään jos ei ovea avata.*
- *Hämmästytti se kun ensi käytiin kertomassa, että pitää poistua kotoa ja sitten ei kukaan valvonut, että ovatko kaikki lähteneet kotoa pois. Joten jäi hommasta sekavuus mieleen, ei ihan tainnut olla kaikki hanskassa.*
- *Tiedottaminen oli todella surkeaa! Lisäksi tieto esim. Teksti-TV:ssä oli harhaanjohtavaa. Ja hätätiedotteesta tuli vain enemmän epätietoutta. Ja eläimistä huolehtiminen oli todella puutteellista.*
- *Evakuointikuljetus kesti aivan liian kauan, melkein 2 tuntia kotoa Laukaan koulukeskukseen. Linja-autossa oli 5–6 henkilöä aika lailla alkoholin vaikutuksen alaisena. Aiheuttivat melkoista häiriötä autossa ja hidastivat auton liikkeelle lähtöä.*
- *Kesäaika, vanhemmat töissä, lapset yksinään kotona. Heille opetettu, ettei ovea avata tuntemattomille... Poliisi ei päästänyt vanhempia alueella hakemaan omia lapsiaan!!!*

4.4 Onko jotain muuta, jota tutkinnassa pitäisi huomioida tai selvittää?

Tähän kohtaan tuli vastauksia selvästi vähemmän kuin aikaisempiin kysymyksiin. Asiat olivat paljolti jo edellä esiin tulleita. Tutkittavaksi esitettiin muun muassa

- evakuointialueen laajuus – oliko nyt turhan laaja?
- korvausvelvollisuudet
- toiminnanharjoittajan käytännöt
- tekstiviestipalvelu
- toiminnanharjoittajaan kohdistuva viranomaisvalvonta
- mitä tästä on opittu.